Euroopan parlamentti
2024-2029

Ulkoasiainvaliokunta

2025/2017(INI)

4.3.2025

MIETINTÖLUONNOS

Albaniaa koskevista komission vuosien 2023 ja 2024 kertomuksista
(2025/2017(INI))

Ulkoasiainvaliokunta

Esittelijä: Andreas Schieder

SISÄLTÖ

Sivu

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS 3

PERUSTELUT 9

LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA ESITTELIJÄ ON SAANUT TIETOJA.....10

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Albaniaa koskevista komission vuosien 2023 ja 2024 kertomuksista
(2025/2017(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Albanian tasavallan välisen vakautus- ja assosiaatiosopimuksen[1],

– ottaa huomioon Albanian 24. huhtikuuta 2009 jättämän EU-jäsenyyshakemuksen,

– ottaa huomioon liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA III) perustamisesta 15. syyskuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1529[2],

– ottaa huomioon Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineen perustamisesta 14. toukokuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1449[3],

– ottaa huomioon 5. helmikuuta 2020 annetun komission tiedonannon ”Liittymisprosessin tehostaminen – Uskottavat jäsenyysnäkymät Länsi-Balkanin maille” (COM(2020)0057),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2023 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2023)0690) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Albania 2023 Report” (SWD(2023)0690),

– ottaa huomioon 8. marraskuuta 2023 annetun komission tiedonannon ”Länsi-Balkanin uusi kasvusuunnitelma” (COM(2023)0691),

– ottaa huomioon 20. maaliskuuta 2024 annetun komission tiedonannon laajentumista edeltävistä uudistuksista ja politiikkojen uudelleentarkastelusta (COM(2024)0146),

– ottaa huomioon 24. heinäkuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Oikeusvaltiokertomus 2024” (COM(2024)0800) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan, joka koskee oikeusvaltiotilannetta Albaniassa ”2024 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in Albania” (SWD(2024)0828),

– ottaa huomioon 30. lokakuuta 2024 annetun komission tiedonannon ”Vuoden 2024 tiedonanto EU:n laajentumispolitiikasta” (COM(2024)0690) ja siihen liittyvän komission yksiköiden valmisteluasiakirjan ”Albania 2024 Report” (SWD(2024)0690),

[1] EUVL L 107, 28.4.2009, s. 166, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2009/332/oj.
[2] EUVL L 330, 20.9.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] EUVL L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– ottaa huomioon EU:n uudistus- ja kasvutukivälineen puitteissa toimitetun Albanian uudistusohjelman, jonka komissio hyväksyi 23. lokakuuta 2024,

– ottaa huomioon 29. syyskuuta 2023 annetun Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön (Etyj) demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston (ODIHR) vaalitarkkailuvaltuuskunnan loppuraportin Albanian 14. toukokuuta 2023 järjestetyistä paikallisvaaleista,

– ottaa huomioon 11. joulukuuta 2020 annetun Venetsian komission ja Etyjin/ODIHR:n yhteisen lausunnon Albanian perustuslakiin 30. heinäkuuta 2020 tehdyistä muutoksista ja Albanian vaalilakiin 5. lokakuuta 2020 tehdyistä muutoksista,

– ottaa huomioon 13. joulukuuta 2023 ja 18. joulukuuta 2024 Brysselissä pidettyjen EU:n ja Länsi-Balkanin huippukokousten julkilausumat,

– ottaa huomioon 28. elokuuta 2014 käynnistetyn Berliinin prosessin,

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa Albaniasta,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

– ottaa huomioon ulkoasiainvaliokunnan mietinnön (A10-0000/2025),

A. toteaa, että laajentuminen on EU:n ulkopolitiikan tehokkain väline ja geostrateginen investointi pitkäaikaiseen rauhaan, demokratiaan, vakauteen ja vaurauteen Euroopan mantereella;

B. ottaa huomioon, että laajentuminen on ansioihin perustuva prosessi, joka pohjautuu demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen ja perusoikeuksiin;

C. ottaa huomioon, että Albania on ollut EU:n ehdokasmaa vuodesta 2014, se aloitti liittymisneuvottelut heinäkuussa 2022 ja unionin säännöstön analyyttinen tarkastelu saatettiin onnistuneesti päätökseen sen osalta marraskuussa 2023;

D. ottaa huomioon, että Albania aloitti neuvottelut perusasioiden temaattisesta kokonaisuudesta (nro 1) 15. lokakuuta 2024 ja ulkosuhteiden temaattisesta kokonaisuudesta (nro 6) 17. joulukuuta 2024;

E. katsoo, että Albania on luotettava ulkopoliittinen kumppani ja täysin mukautunut EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan;

1. panee tyytyväisenä merkille Albanian vankkumattoman sitoutumisen EU:hun yhdentymiseen, mikä kuvastaa poliittisten puolueiden yksimielisyyttä ja kansalaisten laajaa tukea, ja kiittää Albaniaa siitä, että se on mukautunut täysin EU:n yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestyksen edistämiseen;

2. suhtautuu myönteisesti Albanian tavoitteeseen saattaa liittymisneuvottelut päätökseen vuoden 2027 loppuun mennessä sekä viime vuosina saavutettuun nopeaan edistymiseen ja erityisesti neuvotteluiden avaamiseen kahdesta temaattisesta kokonaisuudesta vuonna 2024;

3. toteaa, että EU:hun liittymisen tahti määräytyy sen mukaan, miten ehdokasmaa on edistynyt lainsäädäntönsä mukauttamisessa unionin säännöstöön, miten se on pannut unionin säännöstön täytäntöön ja miten hyvin sen kaikki instituutiot toimivat, ja että se perustuu oikeusvaltioperiaatteeseen, hyvään hallintotapaan ja perusoikeuksiin; kehottaa Albaniaa nopeuttamaan uudistuksia, joilla vahvistetaan oikeusvaltioperiaatetta, torjutaan korruptiota ja järjestäytynyttä rikollisuutta sekä varmistetaan perusoikeuksien, kuten sananvapauden, suojelu;

4. suhtautuu myönteisesti EU:n uuteen Länsi-Balkanin uudistus- ja kasvutukivälineeseen, josta myönnetään 922 miljoonaa euroa avustuksina ja lainoina Albanialle, kun sen kunnianhimoisessa uudistusohjelmassa asetetut ehdot täyttyvät;

5. panee merkille, että Albania on hyväksynyt unioniin yhdentymistä koskevan kansallisen suunnitelman 2024–2026; kehottaa tehostamaan toimia, joilla lisätään avoimuutta ja toteutetaan julkista viestintää EU:hun yhdentymisestä;

Demokraattiset instituutiot, tiedotusvälineet ja kansalaisyhteiskunta

6. korostaa, että rakentava poliittinen keskustelu ja hallittu parlamentaarinen toiminta ovat demokraattisen hallinnon keskeisiä tekijöitä; muistuttaa, että Albanian poliittiset voimat ovat yhdessä vastuussa rakentavan ja osallistavan poliittisen vuoropuhelun vahvistamisesta sekä maassa meneillään olevaan poliittiseen vastakkainasetteluun puuttumisesta; korostaa tehokkaamman parlamentaarisen valvonnan, instituutioiden paremman toiminnan ja kansalaisyhteiskunnan merkityksellisen osallistumisen tarvetta;

7. panee merkille Albanian vaalilakiin heinäkuussa 2024 tehdyt muutokset, joiden nojalla maasta muuttaneet albanialaiset voivat äänestää maan ulkopuolella ja joilla otetaan käyttöön osittain avoimet ehdokaslistat; vaatii, että Etyjin/ODIHR:n ja Venetsian komission jäljellä olevat suositukset käsitellään ja pannaan täytäntöön;

8. panee huolestuneena merkille, että tiedotusvälineiden riippumattomuuteen ja moniarvoisuuteen vaikuttavat edelleen markkinoiden voimakas keskittyminen, liike-elämän ja poliittisten etujen päällekkäisyys, rahoituksen ja omistajuuden avoimuuden puute sekä toimittajien pelottelu ja epävarmat työolot;

9. muistuttaa, että medialakien mahdollisten tarkistusten olisi oltava Venetsian komission suositusten mukaisia ja ne olisi toteutettava avoimella ja osallistavalla tavalla; toteaa, että lainsäädäntökehyksen mukauttamisessa EU:n säännöstöön ja EU:n normeihin, kuten eurooppalaiseen medianvapaussäädökseen[4], ei ole edistytty; muistuttaa tarpeesta lisätä tutkivaa journalismia, faktantarkistusta ja medialukutaitoa, jotta voidaan torjua vihapuhetta, disinformaatiota ja valeuutisia;

10. muistuttaa kansallisten ja paikallisten viranomaisten vastuusta avoimuuden, vastuuvelvollisuuden ja osallistavuuden edistämisessä järjestämällä merkityksellisiä ja säännöllisiä julkisia sidosryhmien kuulemisia; panee huolestuneena merkille, että

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1083, annettu 11. huhtikuuta 2024, mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta (eurooppalainen medianvapaussäädös) (EUVL L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

Albanian parlamentin julkisia kuulemisia koskevan lainsäädäntökehyksen täytäntöönpano on edelleen pitkälti vain muodollista;

Perusoikeudet

11. panee merkille, että Albanian sukupuolistunutta väkivaltaa koskeva lainsäädäntökehys ei ole vielä täysin Istanbulin yleissopimuksen mukainen; ilmaisee vakavan huolensa siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen polttava ongelma ja että naismurhien määrä on edelleen suuri; kehottaa tehostamaan uhreille tarkoitettuja tukipalveluja, erityisesti terveydenhuoltoa, turvakotien rahoitusta, maksutonta oikeusapua sekä uhrien sopeuttamista uudelleen yhteiskuntaan ja kuntoutusta;

12. on huolissaan jatkuvista puutteista, kuten siitä, että lainsäädäntöä ei ole mukautettu tai on mukautettu vain osittain vammaisia henkilöitä ja sukupuolten tasa-arvoa koskevaan EU:n säännöstöön;

13. pitää myönteisenä, että on hyväksytty henkilötietojen suojaa koskeva laki, jolla pyritään mukauttamaan lainsäädäntö täysin EU:n säännöstöön, mutta ilmaisee vakavan huolensa henkilötietojen käsittelystä ja tietojärjestelmien heikkouksista; kehottaa Albanian viranomaisia vahvistamaan suojatoimia tietoturvaloukkauksia vastaan;

Oikeusvaltioperiaate

14. suhtautuu myönteisesti Albanian edistymiseen oikeuslaitosuudistusten täytäntöönpanossa ja ensimmäisessä oikeusasteessa päätökseen saatettuun taustaselvitysprosessiin; on kuitenkin huolissaan jatkuvasta poliittisesta puuttumisesta ja oikeusjärjestelmään kohdistuvasta painostuksesta;

15. korostaa, että Albanian korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksiköllä on ollut keskeinen rooli korkean tason korruptiotapausten tutkinnassa, syytteeseenpanossa ja tuomitsemisessa; varoittaa heikentämästä riippumattomien instituutioiden, kuten korruption ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntayksikön, työtä;

16. panee merkille oikeuslaitoksen laatuun ja tehokkuuteen liittyvät haasteet, kuten oikeuslaitoksen avointen työpaikkojen suuren määrän, tuomioistuinten henkilöstön riittämättömän määrän, oikeusalan perus- ja jatkokoulutuksen laadun, oikeuskäytännön johdonmukaisuuteen liittyvät näkökohdat ja nykyaikaisen yhdennetyn asianhallintajärjestelmän puuttumisen; toteaa, että määrärahat ovat riittämättömät erityisesti tuomioistuinten osalta;

17. on tyytyväinen, että on hyväksytty kansallista lainsäädäntöä, jolla mukaudutaan rahanpesun torjuntaa koskevaan EU:n säännöstöön; toteaa, että on perustettava vankka varallisuuden takaisin hankinnasta vastaava toimisto ja parannettava korkean tason korruptiotapausten todentamista, tutkintaa, syytteeseenpanoa ja tuomitsemista, muun muassa takavarikoimalla rikoksella hankitut varat ja tuomitsemalla ne menetetyksi;

18. kehottaa Albaniaa jatkamaan lainsäädäntökehyksensä mukauttamista järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevaan EU:n säännöstöön; panee merkille uusien syyttäjien nimittämisen erityissyyttäjänvirastoon sekä talousrikostutkintayksikön perustamisen; antaa tunnustusta Albanian osallistumisesta järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa

koskeviin yhteisiin operaatioihin ja yhteistyöhön Euroopan monialaisen rikosuhkien torjuntafoorumin (EMPACT) puitteissa ja Interpolin kanssa;

Sosioekonomiset uudistukset

19. pitää myönteisenä Albanian sitoutumista EU:n Länsi-Balkanin kasvusuunnitelman täytäntöönpanoon, johon kuuluu yhdentyminen EU:n sisämarkkinoihin, alueellinen taloudellinen yhdentyminen, perustavanlaatuisia uudistuksia ja taloudellista lisätukea;

20. kannustaa Albanian viranomaisia vähentämään köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskiä parantamalla sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen saantia erityisesti muita heikommassa asemassa olevien väestöryhmien osalta; kehottaa panemaan täytäntöön Albanian vuosien 2024–2030 kansallisen sosiaalisen suojelun strategian ja vuosien 2023–2030 kansallisen työllisyys- ja osaamisstrategian;

21. panee tyytyväisenä merkille, että Albania liittyi yhtenäiseen euromaksualueeseen marraskuussa 2024, mikä vähentää kansalaisille ja yrityksille aiheutuvia kustannuksia ja edistää Albanian yhdentymistä sisämarkkinoihin;

Ympäristö, energia ja liikenne, kestävä matkailu

22. korostaa, että Albanian on toteutettava lisätoimia, jotta se voi mukautua ympäristöä koskevaan EU:n säännöstöön; kehottaa Albaniaa mukauttamaan lainsäädäntöään EU:n ympäristövaikutusten arviointia[5] ja strategista ympäristöarviointia[6] koskeviin direktiiveihin;

23. muistuttaa, että tarvitaan merkittäviä toimia, jotta Albania voi saavuttaa ilmastonsuojeluun, energiatehokkuuteen, energialähteiden ja liikenteen monipuolistamiseen ja viherryttämiseen, ilman ja veden laatuun sekä jätehuoltoon liittyvät tavoitteet;

24. on vahvasti sitä mieltä, että ympäristönsuojelun on oltava tiiviisti sidoksissa kestävän matkailun kehittämiseen; panee tyytyväisenä merkille Vjosajoen kansallispuiston perustamisen ja kehottaa osoittamaan riittävästi resursseja sen suojeluun;

Alueellinen yhteistyö ja ulkopolitiikka

25. pitää myönteisenä 19. marraskuuta 2024 hyväksyttyä EU:n ja Albanian välistä turvallisuus- ja puolustuskumppanuutta, jolla luodaan foorumi tehostetulle vuoropuhelulle ja yhteistyölle turvallisuus- ja puolustuskysymyksissä ja joka on merkittävä edistysaskel;

---

[5] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU, annettu 13. joulukuuta 2011, tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (EUVL L 26, 28.1.2012, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

[6] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2001/42/EY, annettu 27. kesäkuuta 2001, tiettyjen suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (EYVL L 197, 21.7.2001, s. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/42/oj).

26. suhtautuu myönteisesti Albanian hallituksen jatkuviin pyrkimyksiin edistää hyviä naapuruussuhteita;

°

° °

27. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman Eurooppa-neuvoston puheenjohtajalle, neuvostolle, komissiolle, komission varapuheenjohtajalle / unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle, jäsenvaltioiden hallituksille ja parlamenteille sekä Albanian tasavallan presidentille, hallitukselle ja parlamentille.

PERUSTELUT

Tämä on ensimmäinen tällä vaalikaudella laadittu mietintö Albanian edistymisestä EU:n ehdokasmaana. Koska vuosi 2024 oli EU:n vaalivuosi, tämä päätöslauselma kattaa parlamentin vastauksen komission laajentumiskertomuksiin sekä vuodelta 2023 että vuodelta 2024.

Kertomuksessa arvioidaan Albanian unioniin liittymistä koskevaa edistymistä ja viimeaikaista kehitystä.

Albania aloitti neuvottelut perusasioiden temaattisesta kokonaisuudesta lokakuussa 2024 ja ulkosuhteiden temaattisesta kokonaisuudesta joulukuussa 2024, kun unionin säännöstön analyyttinen tarkastelu oli saatettu onnistuneesti päätökseen.

Tässä mietinnössä arvioidaan Albanian edistymistä sen demokraattisten instituutioiden, tiedotusvälineiden vapauden, kansalaisyhteiskunnan osallistumisen, perusoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, sosioekonomisten uudistusten, ympäristön, alueellisen yhteistyön ja ulkopolitiikan aloilla.

Jonkinasteisesta edistymisestä huolimatta Albanialla on edelleen useita haasteita, kuten sisäiseen poliittiseen vastakkainasetteluun puuttuminen, oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen ja korruption vastaisten uudistusten lujittaminen.

LIITE: YHTEISÖT TAI HENKILÖT, JOILTA ESITTELIJÄ ON SAANUT TIETOJA

Esittelijä ilmoittaa työjärjestyksen liitteessä I olevan 8 artiklan mukaisesti saaneensa tietoja seuraavilta yhteisöiltä tai henkilöiltä valmistellessaan mietintöluonnosta ennen sen hyväksymistä valiokunnassa:

Yhteisö ja/tai henkilö
Directorate-General for Enlargement and Eastern Neighbourhood (DG ENEST), European Commission
European External Action Service
Delegation of the European Union to Albania

Esittelijä on yksin vastuussa edellä olevan luettelon laatimisesta.